

Kohtuasi C-424/23**Eelotsusetaotluse kokkuvõte vastavalt Euroopa Kohtu kodukorra artikli 98 lõikele 1****Esitamise kuupäev:**

11. juuli 2023

Eelotsusetaotluse esitanud kohus:

Ondernemingsrechtbank Gent, afdeling Gent (Genti kaubanduskohus, Genti kohtumaja, Belgia)

Eelotsusetaotluse kuupäev:

28. juuni 2023

Hageja:

DYKA Plastics NV

Kostja:

Fluvius System Operator CV

Põhikohtuasja ese

Põhikohtuasja ese on hageja nõue Ondernemingsrechtbankile (kaubanduskohus), milles palutakse sisuliselt tuvastada, et kostja tegevus reoveekäitlusega seotud riigihangete korraldamisel, nimelt hanke alusdokumentides sisalduv nõue, et kanalisatsioonitorudena tuleb kasutada keraamilisi ja betoonitorusid, on vastuolus riigihankealaste õigusaktidega, ja kohustada kostjat muutma oma hanke alusdokumente, eelkõige tehnilist kirjeldust, ning mõista kostjalt välja kahjuhüvitis.

Eelotsusetaotluse ese ja õiguslik alus

ELTL artikli 267 alusel esitatud eelotsusetaotlus puudutab küsimust, kuidas tuleb tõlgendada direktiivi 2014/24 artiklit 42. Eelkõige soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus teada, kas viidatud sätte lõikes 3 osutatud tehnilise kirjelduse sõnastamise viiside loetelu on ammendav või kas lõike 4 kohaselt on tehnilises kirjelduses lubatud viidata keraamilistele ja betoonist kanalisatsioonitorudele ning

kas selline viide üheleainsale tootele, olgugi et seda toodet suudavad pakkuda mitu konkureerivat ettevõtjat, annab eeliseid või välistab menelusest mõne ettevõtja või toote, või on annab võimaluse asjaomast toodet pakkuda üheleainsale ettevõtjale, ning lõpuks, kas viidatud sätte lõike 3 ja/või lõike 4 rikkumine tähendab ühtlasi ka direktiivi 2014/24 artikli 18 lõike 1 rikkumist.

Eelotsuse küsimused

1. Kas direktiivi 2014/24/EL artikli 42 lõiget 3 tuleb tõlgendada nii, et selles osutatud tehnilise kirjelduse sõnastamise viiside loetelu on ammendav ja seega on avaliku sektori hankija kohustatud sõnastama hankelepingu eseme tehnilise kirjelduse ühel viidatud sättes nimetatud viisil?
2. Kas direktiivi 2014/24/EL artikli 42 lõiget 4 tuleb tõlgendada nii, et hankelepingu eseme tehnilises kirjelduses sisalduvaid viiteid keraamilistele ja betoonitorudele (olenevalt konkreetsest kanalisatsioonisüsteemist) tuleb pidada üheks või mitmeks selles sättes loetletud viiteks, näiteks viiteks teatud tüüpi torudele või ka torude teatud tootmisviisile?
3. Kas direktiivi 2014/24/EL artikli 42 lõiget 4 tuleb tõlgendada nii, et hankelepingu eseme tehnilises kirjelduses sisalduvad viited üheleainsale tootele, näiteks keraamilistele ja betoonitorudele (olenevalt konkreetsest kanalisatsioonisüsteemist) kui teatud tehnilistele lahendustele toovad kaasa viidatud sättes ette nähtud tagajärje (nimelt „[võivad] teatud ettevõtjaid või tooteid soosida või need välistada“), kuna kõnealustest viidetest tulenevalt välistatakse selliste ettevõtjate osalemine, kes pakuvad kirjeldatud tootele alternatiivseid lahendusi, ja seatakse need ettevõtjad ebasoodsamasse olukorda, olgugi et kirjeldatud toodet suudavad pakkuda mitu konkureerivat ettevõtjat, või võimaldab nimetatud toote, näiteks keraamiliste ja betoonitorude (olenevalt konkreetsest kanalisatsioonisüsteemist) puhul välistada konkurentsi, mistõttu ei saa tegemist olla nimetatud tagajärgega, sest asjaomane toode on seotud konkreetse ettevõtjaga, kes ainsana seda toodet turul pakub?
4. Kas direktiivi 2014/24/EL artikli 42 lõiget 2 tuleb tõlgendada nii, et direktiivi 2014/24/EL artikli 42 lõike 3 ja/või direktiivi 2014/24/EL artikli 42 lõike 4 tuvastatud rikkumine, mis seisneb selles, et hankelepingu eseme tehnilises kirjelduses on õigusvastaselt kasutatud viiteid (näiteks keraamilistele ja betoonitorudele olenevalt konkreetsest kanalisatsioonisüsteemist), tähendab seda, et rikutud on ka direktiivi 2014/24/EL artikli 42 lõiget 2 ja sellega seotud direktiivi 2014/24/EL artikli 18 lõiget 1?

Viidatud liidu õigusnormid ja riigisisised õigusnormid

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. veebruari 2014. aasta direktiiv 2014/24/EL riigihangete kohta ja direktiivi 2004/18/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta, artiklid 18 ja 42, põhjendus 74

17. juuni 2016. aasta riigihangete seadus (Wet van 17 juni 2016 inzake overheidsopdrachten, edaspidi „Overheidsopdrachtenwet“), artiklid 4, 5 ja 53

Asjaolude ja põhikohtuasja lühikokkuvõte

- 1 Põhikohtuasi puudutab riigihankelepingute sõlmimist kanalisatsioonivõrguga seotud tööde tegemiseks. Kostja on avaliku sektori hankija, kes näeb hankedokumentides ette, et asjaomane kanalisatsioonitorustik peab reeglina koosnema (üksnes) keraamilistest ja betoontorudest. Hageja toodab ja tarnib plasttorusid ning seetõttu ei saa ta oma tooteid nimetatud riigihangete raames pakkuda.
- 2 Hageja leiab, et kostja tegevus riigihangete korraldamisel on õigusvastane. Viimastel aastatel on hageja korduvalt palunud kostjal oma tegevust riigihangete korraldamisel muuta. Ta on juba esitanud kostjale vastuväite ja palunud tal hangete korraldust selgitada. Seda arvestades esitas hageja hagi eelotsusetaotluse esitanud kohtule.

Põhikohtuasja poolte peamised väited

- 3 Hageja väidab, et teda kui plasttorude tarnijat on järjepidevalt seatud ebasoodsamasse olukorda ja talle ei ole antud õiglast võimalust osaleda kostja korraldatud hankemenetluses. Hankelepingu eseme tehnilises kirjelduses sisalduvad viited keraamilistele ja betoontorudele välistavad põhjendamatult plasttorud ning kahjustavad sellega konkurentsi ja on vastuolus riigihangete seadusega.

Eelkõige väidab hageja, et kostja on rikkunud riigihangete seaduse (Overheidsopdrachtenwet) artikli 53 lõiget 3, kuna kõnealune tehniline kirjeldus ei ole sõnastatud mõnel selles sättes ammendavalt loetletud viisidest. Samuti on rikutud selle seaduse artikli 53 lõiget 4, kuna tehnilises kirjelduses on ette nähtud ainult üks tehniline lahendus, millega antakse eeliseid või välistatakse teatud ettevõtjad või tooted. Viidatud sättes sisalduv keeld ei piirdu üksnes juhuga, mil avaliku sektori hankija nõuab ainulaadset toodet, mida suudab pakkuda ainult üks ettevõtja. Peale selle tähendab riigihangete seaduse (Overheidsopdrachtenwet) artikli 53 lõigete 3 ja 4 rikkumine ka selle seaduse artikli 4, artikli 5 ja artikli 53 lõike 2 rikkumist. Riigihangete seaduse (Overheidsopdrachtenwet) artikli 53 lõige 2 on sisuliselt sellise avaliku sektori hankija nagu kostja artiklis 4 (võrdse kohtlemise põhimõte) ja artiklis 5 (konkurentsi põhimõte) sätestatud põhimõteteliste kohustuste eriomane väljendus. Viidatud artiklid nõuavad erinevate lahenduste lubatavust; selle asemel on käesolevas asjas välistatud sellised ettevõtjad nagu hageja, kes pakuvad alternatiivseid lahendusi. Lõpuks väidab hageja, et kostja on rikkunud ka hoolsuskohustust, proportsionaalsuse põhimõtet ja õigluse põhimõtet.

Seda arvestades peab kostja oma tegevust edaspidi muutma. Hageja on juba varem kaotanud mitu võimalust kõnealustes hankemenetlustes osaleda, millega on talle tekitatud kahju, mille peab kostja hüvitama.

- 4 Kostja väidab, et tal on kaalutusõigus ja seega võib ta ilma täiendavate põhjendusteta otsustada, millisest materjalist peavad kanalisatsioonitorud olema, nimelt et tegemist peab olema keraamiliste ja betoontorudega.

Selline tegevus ei ole vastuolus riigihangete seaduse (Overheidsopdrachtenwet) artikli 53 lõikega 4. Viidatud säte ei ole käesolevas asjas aga kohaldatav, kuna kostja väitel ei kirjelda tema hankedokumentid „ainulaadset toodet“. Keraamiliste ja betoontorude tootjaid ja tarnijaid on mitu. Pealegi on igati põhjendatud valida reovee ärajuhtimiseks keraamilised torud ja vihmavee ärajuhtimiseks betoontorud. Keraamilised kanalisatsioonitorud peavad vastu vähemalt 100 aastat, plasttorude eluiga on aga kõigest 50 aastat. Lisaks tekib plasttorudel rohkem kahjustusi ja tõrkeid kui keraamiliste torude puhul, mistõttu on plasttorude hoolduskulud suuremad. Nii rahaliselt kui ka kliendi seisukohast on keraamiliste torude valik piisavalt põhjendatud. Peale selle toetavad plasttorude välistamist ka keskkonnaaspektid. Plasttorusid on vastuvõetavad seega ainult siis, kui see on konkreetse projekti asjaolusid arvestades põhjendatud.

Eelotsusetaotluse põhjenduste lühikokkuvõte

- 5 Eelotsusetaotluse esitanud kohtu hinnangul tekib küsimus, kas kõnealuste torude kirjeldus hankedokumentides vastab riigihangete seaduse (Overheidsopdrachtenwet) artikli 53 nõuetele koostoimes direktiivi 2014/24 artikliga 42.

Kirjelduses ei nimetata standardeid, millele need torud peavad vastama. Seetõttu ei ole ettevõtjatel võimalik pakkuda alternatiivseid tehnilisi lahendusi, mis nendele standarditele vastaksid. Samuti ei ole esitatud kasutusomaduste või funktsionaalsuse nõudeid, mis võimaldaksid pakkuda muid tehnilisi lahendusi. Kostja väide, et keraamiliste ja betoontorude tootjaid on mitu, millest tulenevalt ei ole kirjeldatud ainulaadset toodet, on seetõttu ebaoluline.

- 6 Lisaks soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus teada, kas direktiivi 2014/24 artikli 42 lõikes 3 osutatud tehnilise kirjelduse sõnastamise viiside loetelu on ammendav või üksnes näitlik.

Vastavalt eelotsusetaotluse esitanud kohtu järeldustele on „toode“ kanalisatsioonitoru ja „nõue“ seisneb selles, et toru peab olema keraamiline või betoonist. Samuti vajab selgitust, kas viis, kuidas kostja on kõnealuse tehnilise kirjelduse sõnastanud, on kooskõlas viisiga, mida näeb ette riigihangete seaduse (Overheidsopdrachtenwet) artikkel 53 koostoimes direktiiviga 2014/24.

- 7 Lõpuks soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus teada, kas kostja tehnilises kirjelduses sisalduvat viidet keraamilistele ja betoontorudele tuleb pidada üheks

või mitmeks direktiivi 2014/24 artikli 42 lõikes 4 loetletud viiteks, näiteks viiteks teatud tüüpi torudele või ka torude teatud tootmisviisile.

TÖÖDOKUMENT